

УДК 94(438):32«1939–1945»

Шишкін І. Г.,

кандидат історичних наук, доцент
кафедри країнознавства, Національний
університет «Острозька академія»
(Україна, Острогор), ivan.shyshkin@oa.edu.ua**Західна Україна у стратегічних планах
Армії Крайової в роки Другої світової війни**

Досліджено стратегічні плани польського військового підпілля (Армії Крайової) та його діяльності на західноукраїнських землях. Охарактеризовано плани АК спрямовані на організацію повстання на теренах Західної України, їх еволюцію. Показано позицію діячів польського військового підпілля в українському питанні, а також проаналізовано опрацювання, звіти, рапорти, донесення, що стосувались майбутнього України та українців. Метою дослідження є вивчення стратегічних планів польського військового підпілля (Армії Крайової) щодо українського питання в роки Другої світової війни. Для досягнення мети і вирішення поставлених завдань використано такі методи дослідження: проблемно-хронологічний, аналізу та синтезу, описовий та історичний. Окремими висновками є: стратегічні плани польського підпілля свідчать про те, що воно планувало здійснення заходів, спрямованих на утримання Західної України, а також на послаблення українського національно-визвольного руху. Фактично польські політики в краї з цілого ряду причин продемонстрували свою неготовність і неспроможність вирішити найбільше для обох народів питання.

Ключові слова: Західна Україна, Армія Крайова, польське підпілля, українське питання, стратегічні плани.

Взаємовідносини українців і поляків у роки Другої світової війни стали надзвичайно складною і драматичною сторінкою в історії обох народів. Тут зіштовхнулися прямо протилежні інтереси польського та українського національного руху опору, адже українці прагнули створити власну незалежну державу, а поляки відновити неподільну Річпосполиту в межах її довоєнних кордонів. Обидві ці позиції суперечили одна одній. Польський рух опору був представлений цивільною і військовою гілками. Зокрема військове підпілля уособлювала Армія Крайова, яка узгоджувала свої плани з цивільним представництвом уряду в краї і самим еміграційним урядом у Лондоні.

Проблемі діяльності польського руху опору присвячено низку праць. Вагомий внесок у наукове вивчення різних аспектів цієї проблеми здійснили І. Льюшин, Л. Зашкільняк, В. Трофимович, А. Русначенко, В. В'ятрович та інші науковці. Українська історіографія основну увагу зосередила на дослідженні українсько-польських стосунків, на які, в свою чергу, мала безпосередній вплив польська політична думка. Серед польських дослідників варто згадати Р. Тожецького, В. Бонусяка, К. Пжибиша, Е. Дурачинського, А. Фрішке тощо. Позитивно оцінюючи внесок згаданих вчених у розробку проблеми варто зауважити, що існує низка недосліджених аспектів та дискусійних моментів. Зокрема більш детального вивчення потребують стратегічні плани польського підпілля спрямовані на повернення контролю над теренами Західної України, способи боротьби, які пропонувалися, методи, цілі і заходи здійснювані АК та ін. Недостатньо вивченою є й позиція щодо українців окремих керівників польського військового підпілля, яка впливала на безпосередні дії АК. З огляду на це запропонована до вивчення тема є безумовно актуальною.

Діяльність польського підпілля на західноукраїнських територіях можна поділити на чотири етапи. Перший – від 17-го вересня 1939 р. до 22-го червня 1941 р., тобто

від дня вступу на терени Західної України радянських військ до нападу Німеччини на СРСР, коли останній був вимушений залишити ці землі. Другий етап охоплює період німецької окупації «східних кресів» – від липня 1941 р. до січня 1944 р. З січня 1944 р. почався третій етап діяльності військового підпілля. Він пов'язаний з поверненням на Західну Україну радянських військ та остаточним її визволенням від німців, а також здійсненням Армією Крайовою так званої операції «Буря» («Вугза») – від березня до серпня 1944 р. Четвертий етап охоплює серпень 1944 р. – 1945 р., коли після визволення Західної України від німців, основні сили польського підпілля тут були знищені, проте окремі його структури діяли до кінця 1945 р. [3 с. 154].

Військову частину польського підпілля, представляла Армія Крайова. Саме вона мала взяти на себе збройну боротьбу за відновлення територіальної цілісності Польщі. Першою підпільною організацією на Західній Україні була Польська організація боротьби за свободу («Polska organizacja walki o wolność» – ПОВВ) [16, с. 24]. Її було створено у Львові в день вступу до міста підрозділів Червоної Армії. Очолив цю організацію член Головного комітету «Стронніцтва народного» ген. М. Янушайтіс («Карпінський») [3, с. 155]. На західноукраїнських теренах були утворені й інші, менш відомі, організації, наприклад Таємна військова організація на чолі з майором Я. Мазуркевичем («Радослав») у Станіславові [16, с. 155]. Проте вже через кілька місяців більшість з них була знищена органами НКВС, а ті, що вціліли, згодом увійшли до угруповань, створених безпосередньо за вказівкою польського екзильного уряду. Саме такою організацією був Союз збройної боротьби (Związek walki zbrojnej (ЗВЗ)). Його було створено 13-го листопада 1939 р. як складову частину польських збройних сил, за наказом прем'єра В. Сікорського. ЗВЗ очолив ген. К. Соснковський, який на той час перебував у Парижі. В зв'язку з поразкою Франції у війні польський уряд переїхав до Англії, а Головне командування (ГК) Союзу збройної боротьби було перенесено в Польщу, з центром у Варшаві. Його очолив ген. С. Ровецький. Організаційно-територіальна структура ЗВЗ передбачала його поділ на шість регіонів («обшарів»), які, в свою чергу, поділялися на округи, райони («обводи») і відділення («пляцувки»). Території Західної України (Львівський, Тернопільський, Станіславський і Волинський округи) увійшли до регіону №3 [2, с. 6–7].

У вересні 1941 р. верховний головнокомандуючий генерал В. Сікорський видав наказ №2926, згідно з яким ЗВЗ було визнано складовою польських збройних сил. З цього часу кожен, хто вступав до лав військового підпілля, після прийняття присяги прирівнювався до солдата регулярної армії і отримував в зв'язку з цим відповідні моральні та матеріальні права [2, с. 53–54]. Згідно з наказом В. Сікорського від 14-го лютого 1942 р., Союз збройної боротьби було перейменовано на Армію Крайову (АК).

Одним з головних завдань польського військового підпілля було оволодіти «східними кресами» і не допустити втрати цих територій. В цьому випадку його прагнення йшли всупереч бажанню українців отримати власну державність. Командування АК добре розуміло, що за свої апетити доведеться платити

протистоянням з українським національно-визвольним рухом. Тому окремі діячі висловлювалися за співпрацю з ним, щоб уникнути можливого конфлікту. Цю позицію підтримував і керівник відділу №3 («Львівський обшар») ген. К. Савицький, який прихильно ставився до українського питання, вважаючи за можливе повернення до політики прометеїзму або навіть федералізму [15, с. 146]. Погляди на вирішення української проблеми в середовищі військового, як зрештою і цивільного, підпілля не були однаковими і чітко визначеними. Наприклад, один з радників ген. К. Савицького в українських справах Я. Дем'янчук стверджував, що з українцями потрібно домовитись з огляду на загрозу в разі конфлікту з ними польській державності і взагалі «польськості» на теренах «східних кресів». На відміну від нього підполковник М. Добжанський, який був наближеним до оточення Савицького, не поділяв поглядів генерала на позитивне розв'язання українського питання, заявляючи, що Савицький мав «українського фіола», тобто був україноманом [15, с. 156].

У рекомендаціях головного командування АК від 12-го грудня 1941 р., які було розроблено внаслідок численних звітів підпілля про намагання українців з різних політичних угруповань (УНДО, ОУН, українських соціал-демократів) налагодити контакти з поляками, підкреслювалося, що переговори має право проводити лише інформаційний відділ Бюро інформації і пропаганди. Заборонялися будь-які контакти організаційного характеру. Підкреслювалося також, що переговори повинні носити виключно інформаційний характер, щоб зорієнтуватися в планах і настроях українців. Польському підпіллю рекомендувалося в ході переговорів, якщо такі матимуть місце, підкреслювати необхідність співжиття обох народів на теренах «східних кресів», можливість існування української держави, але за Збручем, давати гарантії про забезпечення в майбутньому культурного розвитку українців, а також звертати їхню увагу на загрозу зі сторони Німеччини і Радянського Союзу [6, арк. 29].

Слід зазначити, що перші плани загального повстання передбачали його здійснення на етнічних польських територіях, проте планувалося також захопити Львів, налагодивши тісну співпрацю з місцевою польською спільнотою. Такі контакти мали відбуватись через територію Любелщини. На усіх інших теренах «східних кресів» мали здійснюватися партизанські рейди, диверсії і саботаж з метою захисту майбутнього повстання [15, с. 148]. Формування військових підрозділів мало відбуватись на теренах Генерального Губернаторства, а потім вони повинні були перекидатися на інші території «східних кресів» [10, с. 153–154].

Згідно з оперативними рапортами Головного командування АК №132 і №154, які було розроблено на початку 1942 р. планувалося розпочати збройний виступ, а також здійснювати диверсійно-саботажну роботу не лише на своїх етнічних територіях, але й в Східній Галичині. В одному з пунктів рапорту №132 підкреслювалася необхідність «опанування «східних земель» із передбаченням військової операції на Львів, Східну Малопольщу (Східну Галичину) і Вільненщину» [1, с. 22]. У рапорті №154 українське питання представлено дещо ширше, але також під кутом його розв'язання шляхом військової операції. Зокрема,

йшлося про те, що крім військової боротьби з німцями, можливим є збройне протистояння з українцями, головним чином за Львів [1, с. 22].

На основі цих рапортів наприкінці 1942 р. було розроблено оперативний план польського підпілля під назвою «Прикриття» («Osłona»). Сформульовані в ньому і директивах завдання, у відповідності до оперативних рапортів №132 і №154 Головного командування АК, передбачали забезпечення наявними у Львівському регіоні силами Армії Крайової «прикриття антинімецького повстання» в центральній Польщі зі сходу. Воно мало розпочатися в той момент, коли поразка Німеччини у війні буде безсумнівною. Забезпечення успішного результату мало здійснюватися за допомогою саботажно-диверсійних акцій для того, щоб запобігти перекиданню німецьких регулярних частин в райони, охоплені повстанням. У випадку, якщо не вдалося повністю паралізувати рух німецького транспорту на залізницях, шосе і дорогах і якась частина їхніх регулярних підрозділів все ж потрапила б на терени Східної Галичини, на загоны Армії Крайової покладалося завдання відтягнути на себе якусь кількість ворожих сил. Крім того, одним з першочергових завдань було захоплення Львова і випередження у цьому українців [2, с. 61]. Цілі які ставило перед собою підпілля були наступні: боротьба з окупантами (знищення адміністрації, партійних органів, німецького населення в терені), здобуття зброї та амуніції шляхом захоплення її у гітлерівців, нападів на військові склади, або ж добровільної видачі внаслідок домовленості з окремими німецькими чи румунськими підрозділами, протиставлення прагненню українців встановити контроль над «східними землями», налагодити порядок і спокій в краї, як тільки з'явиться можливість перейти до експансії на ще непідконтрольні території як ті, що входили до складу Другої Речіпосполитою до 1939 р., так і ті, «захоплення яких є необхідним для майбутньої міцної Польщі» [8, с. 328–329]. Що ж стосується німецького населення, то відомо, що німці здійснювали виселення поляків з окремих теренів Західної України і переселяли на ці землі своїх колоністів. Для того, щоб уникнути нападів з боку поляків здійснювалися пацифікаційні акції. Слід зазначити, що виселяли й українців. Проте в тих регіонах, де відбувалося заселення німецькими колоністами навколо таких поселень розселяли українців, по-перше, з метою захисту від помсти зі сторони польського руху опору, по-друге, переслідуючи мету ще більше загострити стосунки між українцями і поляками. Реакцією польської сторони на такі дії німців став наказ головного коменданта АК про відплатні акції стосовно сіл та осад, мешканці яких приймали участь у пацифікаційних акціях або «в якійсь іншій формі допомагали окупантам». Такі села наказувалося спалити, а мешканців «знищити під корінь» («wyciąć w rież») [1, арк. 34; 7, арк. 128]. У таку категорію автоматично потрапляли українці, розселені навколо німецьких колоністів, а вищезгаданий наказ є прикладом застосування принципу колективної відповідальності.

Оперативний план польського підпілля від 1942 р. («Прикриття») також передбачав два можливих варіанти у взаємовідносинах з Радянським Союзом та його військами. Перший мав би місце, якщо Москва була знесилена війною проти Німеччини. Тоді Польща

змогла б вступити з нею у відкриту боротьбу за володіння «східними кресами». Згідно з другим, на випадок перемоги СРСР і вступу Червоної армії на довоєнні польські території залишалося сподіватися на врегулювання усіх, пов'язаних з цим, проблем у міжнародній площині. До того, поки не будуть врегульовані територіальні суперечки з Москвою, Армія Крайова мала знаходитися у підпіллі. Все ж за будь яких обставин поляки розраховували на всебічну підтримку з боку західних держав [2, с. 61; 8, с. 332–333].

В січні 1943 р., комендант АК ген. С. Ровецький, у своєму листі до делегата уряду Я. Пекалкевіча наголошував на небезпеці втрати «східних кресів». В зв'язку з цим він підкреслював, що, з одного боку, потрібно зупинитись на федеративному устрої, але тоді існує небезпека повного відокремлення українців та білорусів. Для того, щоб цього не сталося потрібно перетягнути обидва народи на свій бік. Щоб досягнути цієї мети, ген. С. Ровецький пропонував видати офіційну декларацію уряду, яка б зрівнювала меншини у правах з поляками та запевняла їм можливість культурного розвитку: «якщо ті землі утримаємо, то такі акти і так будуть необхідні, якщо ж ні то вони і так не можуть зашкодити» [14, с. 336].

Слід зауважити, що вищенаведені розмірковування головнокомандуючого АК свідчать про те, що навіть в 1943 р. окремі польські політики не сприймали тези про рівність прав між поляками та українцями. Такий документ потрібно було прийняти ще на початку війни, адже він не говорив би про українську незалежність, а просто підтверджував би право українців на культурний розвиток і рівність прав з поляками, проте навіть цього польський уряд з об'єктивних причин не зробив. Не зважаючи на масові вбивства поляків, що розпочалися на територіях Волині і згодом перекинулись в Галичину, польське підпілля продовжувало розробляти плани, спрямовані на організацію повстання на цих теренах з метою їх утримання у складі Польщі. Цю тезу ген. К. Соснковський підтвердив у депеші від 8-го листопада 1943 р.: «не може бути жодної дискусії про територіальні зміни Речіпосполитої» [5, арк. 21]. Як бачимо, до уваги брались лише позиція західних союзників і Радянського Союзу, прагнення ж українців враховувалися лише з точки зору можливої військового протистояння з ними за «східні землі».

Згідно з запланованими повстанчими акціями було розроблено операційний план №3 від 15-го серпня 1943 р., який стосувався повстання на території Галичини. Його опрацювання відбулося за наказом №116 ГК АК від 26-го січня 1943 р. про підготовку до повстання [7, арк. 259]. На відміну від попередніх стратегічних планів польського військового підпілля тут передбачалося вже на початковому етапі повстанчих акцій перебрати на себе контроль не лише над самим Львовом, але й над усім «Львівським обшаром». Операцію з метою «прикриття» повстання в інших округах (Тернопільський, Станіславівський) планувалося залишити, згідно з попередніми директивами, без змін [7, арк. 259–263].

Внаслідок швидкого наближення фронту керівництво АК в краї висловлювало занепокоєння відсутністю чіткої позиції в уряді. Під тиском обставин 23-го жовтня 1943 р. ген. Т. Коморовський надіслав К. Соснковському депешу фактично ультимативного характеру, в якій

підкреслив, що якщо він не отримає найближчим часом якихось конкретних директив, то вимушений буде діяти самостійно [1, с. 55–56]. Реакцією уряду на депешу стало скликання наради 25-го жовтня 1943 р., на якій були присутні президент, прем'єр, головнокомандуючий і міністри закордонних справ та національної оборони. Було прийнято рішення про необхідність вичікувальної тактики, до того часу поки ситуація як міжнародна, так і на східному фронті не стане сприятливою для повстання [9, с. 180–182].

В контексті цього рішення було направлено «Інструкцію для повстанчих дій», яка передбачала два можливих варіанти розгортання подій: Радянський Союз проводитиме військові операції на території Польщі або в порозумінні з екзильним урядом, або без нього. У першому випадку польський уряд вимагав від АК вийти з конспірації і співпрацювати з Червоною армією, у другому – перейти до самооборони. У разі, якщо СРСР досягне домовленості з німцями АК мала перейти у глибоке підпілля [9, с. 182–185].

Інструкція викликала гостру критику і невдоволення з боку керівництва польського підпілля в краї, оскільки не давала відповіді на ряд питань і проблем, що стояли перед командуванням АК. Після дискусії між прихильниками спільних з Червоною армією дій і їх противниками з погодженням позицій сторін ген. Т. Коморовський звернувся до Лондона за депешою від 26 листопада 1943 р. про те, що на підставі інструкції уряду №5989 він підписав наказ про вихід з підпілля підрозділів АК перед наступаючими радянськими військами. Слід зазначити, що цей наказ (№1300/III) було затверджено Т. Коморовським ще 20-го листопада 1943 р. Новий оперативний план «поширеної диверсійної акції» отримав назву «Буря» [9, с. 209].

План акції «Буря» передбачав активну участь АК у спільних з радянськими військами бойових діях проти німців, направлених на визволення всіх без винятку довоєнних польських земель. Планувалося, що під час відступу німецької армії, підрозділи Армії Крайової разом з радянськими партизанськими формуваннями візьмуть активну участь у боях з відступаючими німецькими військами не лише на території Галичини, але й усіх «південно-східних земель».

Тим самим командування АК намагалося продемонструвати «стан польської присутності» на довоєнних територіях Другої Речіпосполитої, а також, що поляки навіть за відсутності дипломатичних відносин з Радянським Союзом все ж є його союзниками і беруть активну участь у визволенні своїх довоєнних територій, а тому саме існує тут політичне представництво польського уряду та його військові підрозділи є повноважними господарями на цих землях. Головною політичною метою плану акції «Буря» було визнання Москвою польського еміграційного уряду у Лондоні за офіційного представника Польщі на міжнародній арені, при чому без будь-яких поступок з її боку щодо своїх східних кордонів. Крім того, наміри військового і політичного керівництва польського національно-визвольного руху, як і раніше, в значній мірі пов'язувалися з планами союзників і, насамперед, Великобританії [9, с. 210–213; 2, с. 63–64].

В контексті запланованих акцій здійснювалась і діяльність польського підпілля на Волині, зокрема 27-ї

Волинської піхотної дивізії Армії Крайової. 28 січня 1944 р. на нараді офіцерів штабу округу було вирішено утворити дивізію піхоти [2, с. 205; 11, с. 90]. Саме ця дата вважається офіційним днем виникнення 27-ї Волинської піхотної дивізії, проте формування її складу та розбудовування структури тривало протягом лютого–березня 1944 р. Серед додаткових завдань, які ставилися перед 27-ю Волинською дивізією було опанування операційного простору і розширення акції «Буря» на якомога більшу за площею територію. Зрозуміло, що її діяльність в рамках цих завдань викликала спротив УПА, яка теж намагалась оволодіти регіоном. Наслідком стали важкі бої загонів Української Повстанської Армії з польськими підрозділами. Частина з них поляки виграли, окремі сутички були для них невдалими і супроводжувалися серйозними втратами особового складу дивізії, проте внаслідок діяльності спрямованої на витіснення загонів УПА в цілому вдалось забезпечити польське населення в західній частині Волині, провести мобілізаційні акції з метою поповнення особового складу на підконтрольних територіях і розширити так звану «операційну базу», тобто території на яких можна було здійснювати акції заплановані оперативним планом «Буря».

Отже, представники польського військового підпілля в особі АК протягом 1939–1945 рр. розробили низку планів, які стосувалися можливої стратегії і тактики дій на теренах Західної України. Ці плани, в залежності від обставин, допрацьовувалися, узгоджувалися з представниками уряду, адаптовувалися до реалій і т.д. Слід зауважити, що не зважаючи на реальну ситуацію на міжнародній арені та в краї, польське військово-підпілля не зважало на прагнення українців, а свої плани будувало виключно з точки зору неподільності території Польщі довоєнного періоду. Загалом, непоступливість польських політиків у питаннях про можливість виходження західноукраїнських земель у склад майбутньої незалежної України була однією з причин українсько–польського конфлікту на Волині в період 1943–1944 рр. Не зважаючи на певні спроби у вирішенні української проблеми та трансформацію протягом війни поглядів польських політичних діячів в бік визнання права українців на незалежність, все ж наболіла для обох народів проблема так і не була вирішена. Документи польського підпілля становлять важливе джерело у дослідженні польсько–українських стосунків в період Другої світової війни, а тому необхідною є подальша пошуково–дослідна та археографічна робота над цим видом джерел з метою поглибленого їх вивчення та подальшої публікації.

Список використаних джерел

1. Гайдай О., Хаварівський Б., Ханас В. Хто пожав «Бурю»? Армія Крайова на Тернопіллі 1941–1945 рр. – Тернопіль, 1996. – 157 с. // Gajdaj O., Havariv's'kyj B., Hanas V. Hto pozhav «Buryu»? Armija Krajova na Ternopil'li 1941–1945 rr. – Ternopil', 1996. – 157 s.
2. Ільющин І. Протистояння УПА і АК (Армії Крайової) в роки Другої світової війни: на тлі діяльності польського підпілля в Західній Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 2001. – 289 с. // Il'jushyn I. Protystojannja UPA i AK (Armii' Krajovoi') v roky Drugoi' svitovoi' vijny: na tli dijal'nosti pol's'kogo pidpillja v Zahidnij Ukraї'ni. – K.: Instytut istorii' Ukraї'ny NAN Ukraї'ny, 2001. – 289 s.
3. Україна–Польща: важкі питання // Матеріали II міжнародного семінару істориків «Українсько–польські відносини в 1918–1947 роках», Варшава, 22–24 травня 1997 р. / Світовий союз воїнів Армії Крайової; Об'єднання українців у Польщі. – Варшава: Тирса, 1998. – Т.1–2. – 245 с. // Ukraї'na–Pol's'hha: vazhki pytannja // Materialy II mizhnarodnogo seminaru istorykiv «Ukraї'ns'ko–pol's'ki vidnosyny

v 1918–1947 rokah», Varshava, 22–24 travnja 1997 r. / Svitoviy sojuz voi'niv Armii' Krajovoi'; Ob'jednannja ukrai'nciv u Pol'shhi. – Varshava: Tyrsa, 1998. – T.1–2. – 245 s.

4. Arhiwum Akt Nowych (AAN) w Warszawie. Armia Krajowa (AK). Komendant Główny. sygn. 203/I–2.
5. AAN. AK. sygn. 203/I–13.
6. AAN. AK. sygn. 203/XV–3.
7. AAN. AK Lwów. sygn. 203/XV–8.
8. Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945. T.2: czerwiec 1941 – kwiecień 1943. – Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich Wydawnictwo, 1990. – 554 s.
9. Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945. T.3: kwiecień 1933 – lipiec 1944. – Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich Wydawnictwo, 1990. – 627 s.
10. Armia Krajowa w dokumentach 1939–1945. T.6: Uzupełnienia. – Wrocław; Warszawa; Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich Wydawnictwo, 1991. – 524 s.
11. Iljuszyn I. Geneza i działania bojowe 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej // Materiały III międzynarodowego seminarium historycznego «Stosunki polsko–ukraińskie w latach II wojny światowej», Łuck, 20–22 maja 1998 r. / Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej; Związek Ukraińców w Polsce. – Warszawa: KARTA, 1998. – T.3. – S.146–170.
12. Partacz Cz. Kwestia ukraińska w polityce polskiego rządu na uchodźstwie i jego ekspozytur w kraju (1939–1945). – Koszalin: Politechnika Koszalińska, 2001. – 405 s.
13. Prawdziwa historia Polaków. Ilustrowane wypisy źródłowe 1939–1945 / oprac. D. Baliszewski, A. Kunert. – Warszawa: RYTM, 1999. – T.1 (1939–1942). – 830 s.
14. Torzecki R. Kontakty Polsko–Ukraińskie na tle problemu ukraińskiego w polityce polskiego Rządu Emigracyjnego i Podziemia (1939–1944) / Dzieje najnowsze. – Warszawa, 1981. – Rocznik XIII. – 381 s.
15. Torzecki R. Polacy i ukraińcy. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 1993. – 349 s.
16. Wegercki J. Lwów pod okupacją sowiecką (1939–1941). – Warszawa, 1991. – 432 s.

Shyshkin I. H., Ph. D. in History, Associate professor at the department of Country Studies, National University of Ostroh Academy (Ukraine, Ostroh), ivan.shyshkin@oa.edu.ua

Western Ukraine in the strategic plans of the Armia Krajowa during the World War Two

The following article includes the research of strategic plans of the Polish military underground (Armia Krajowa) and its activities in the Western Ukrainian lands. The plans of the AK aimed to organize an uprising within the territory of Western Ukraine including their evolution are described. The article highlighted the position of leaders of the Polish military underground in Ukrainian question, as well as the analysis of reports concerning the future of Ukrainians and Ukraine itself. The purpose of the research is to study the strategic plans of the Polish military underground (Armia Krajowa) regarding Ukrainian issue during the Second World War. The following research methods were used in order to fulfill the purpose and solve the tasks set: chronological approach, analysis and synthesis, descriptive and historical methods. Some of conclusions made: the strategic plans of the Polish underground show that the latter planned to implement the measures aimed to retain Western Ukraine, as well as to weaken the Ukrainian national liberation movement. Actually, due to several reasons, Polish politicians of the time demonstrated their unreadiness and inability to solve the issue at stake for both nations.

Keywords: Western Ukraine, Armia Krajowa, the Polish military underground, Ukrainian issue, strategic plans.

* * *

УДК 94(438)

Чуйко Р. В.,
аспірантка, Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), rehinachuiko@gmail.com

ВІБДУДОВА МЕРЕЖИ РЕГІОНАЛЬНИХ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД (1944–1950 РР.). ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ

Вивчення питання відбудови регіональних архівних установ України післявоєнного періоду, науковцями проводилося не завжди однаково. Різні